

Postadres Postbus 8456, 1005 AL Amsterdam

Tweede Kamer der Staten Generaal
t.a.v. de Vaste Commissie voor Financiën
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Bezoekadres
Houttuinlaan 3
3447 GM Woerden

Postadres
Postbus 8456
1005 AL Amsterdam

T 0900 3 300 300
I fnv.nl

Datum
28 mei 2015
Ons kenmerk

Uw kenmerk
Telefoonnr.

Onderwerp
Mvo beleid staatsdeelnemingen

E-mail
Paulien.westerhoff@vc.fnv.nl

Geachte leden van de Commissie Financiën,

Op 3 juni spreekt u over het beheer van staatsdeelnemingen. De Rekenkamer stelt dat de overheid meer controle zou kunnen uitvoeren over bedrijven waarvan ze mede-eigenaar is.

Een aspect dat tot nog toe onvoldoende aandacht krijgt, is maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo). Momenteel gelden voor staatsdeelnemingen geen *inhoudelijke* eisen voor een maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering, terwijl dit eigenlijk vanzelfsprekend zou moeten zijn. Niet voor niets heeft de OECD hierover een richtlijn vastgesteld.

De FNV pleit ervoor om mvo een volwaardige plek te geven bij het beheer van staatsdeelnemingen. Hieronder lichten we onze opvattingen toe aan de hand van de positie van werknemers op Schiphol. Uiteraard is een goed mvo-beleid van belang voor alle staatsdeelnemingen en moet dit niet alleen gaan over werknemersrechten, maar ook bijvoorbeeld milieu.

Aanleiding

Een belangrijke staatsdeelneming is de luchthaven Schiphol. De luchthaven vervult niet alleen een sleutelrol in de Nederlandse economie maar ziet zich ook als bron van werkgelegenheid, met 64.000 banen op de luchthaven zelf en een veelvoud daarvan aan indirecte werkgelegenheid.

Helaas is er het nodige mis met de banen op Schiphol. In de beveiliging bijvoorbeeld is een enorme werkdruk en worden systematisch TNO-normen voor veilig en gezond werken

overschreden.¹ In de afhandeling (het laden en lossen van vracht en bagage en het inchecken en begeleiden van passagiers) wordt veel gebruik gemaakt van uitzendbureaus die migranten inzetten. Regelmatig is er sprake van misstanden en tenminste een keer heeft dat al tot een inval geleid.²

Meer in het algemeen is er op de luchthaven een combinatie van hoge werkdruk, ver doorgevoerde flex en onmogelijke roosters. Werknemers maken zich zorgen over de gevolgen voor de veiligheid van de luchtvaart, maar ook voor hun eigen gezondheid en privéleven.

Bij een actief aandeelhouderschap past dat de overheid betere mvo-prestaties verwacht van een bedrijf als Schiphol.

Ketenverantwoordelijkheid

Het is belangrijk dat staatsdeelnemingen een serieus mvo-beleid voeren, maar dat is niet genoeg. Schiphol is internationaal gezien kampioen uitbesteden en marktwerking, en heeft zelf maar tweeduizend werknemers in dienst. Tegelijk voert Schiphol wel een strakke regie over alle andere activiteiten op de luchthaven, bijvoorbeeld via tenders (beveiliging, schoonmaak); het uitgeven van vergunningen en het verhuren van gebouwen (afhandeling) en het verlenen van concessies (horeca, detailhandel).

Het mvo-beleid van staatsdeelnemingen is een lege huls als het alleen over de eigen organisatie gaat. Staatsdeelnemingen moeten in hun mvo ook verantwoordelijkheid nemen voor activiteiten die ze niet zelf uitvoeren, maar waarover ze wel substantiële controle uitoefenen.

OECD-richtlijnen voor staatsdeelnemingen

De OECD heeft richtlijnen vastgesteld over het beheer van staatsdeelnemingen en deze richtlijnen schrijven voor dat staatsdeelnemingen een mvo-beleid ontwikkelen en uitvoeren. Dat beleid moet voldoen aan internationale standaarden zoals de Fundamental Principles van de ILO en de OECD-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, zo blijkt uit de toelichting.³

In een *working paper* analyseert de OECD hoe vijf landen (Israël, Hongarije, Nederland, Noorwegen en Nieuw-Zeeland) de richtlijnen in de praktijk brengen. Daaruit blijkt dat Nederland de richtlijn over mvo niet volledig uitvoert. De Nederlandse overheid verwacht weliswaar van staatsdeelnemingen dat ze een mvo-beleid voeren, maar stelt geen eisen aan de *inhoud* van dat beleid. Daarmee doet Nederland het beter dan Israël en Hongarije, maar

1 Zie bijvoorbeeld http://mindyourjob.nu/_system/wp-content/uploads/2015/03/Rapport-Statijden-I-Sec.pdf

2 Maaïke Bos, *Modelbedrijf blijkt uitbouter*. Trouw, 13 oktober 2013.

3 OECD *Guidelines on Corporate Governance of State-owned Enterprises*.

Datum
28 mei 2015
Ons kenmerk

Pagina('s)
3 van 3

we lopen achter bij Noorwegen en Nieuw-Zeeland, die de aanbeveling over mvo wel volledig in de praktijk brengen.

Een verschil is dat Nederland mvo-beleid beschouwt als belemmering voor de bedrijfsvoering. Nieuw-Zeeland daarentegen ziet mvo en waardecreatie als zaken die elkaar niet in de weg staan. Noorwegen ziet het zelfs als een bedrijfsrisico als bedrijven hun mvo *niet* op orde hebben.⁴

Bonussen koppelen aan mvo-prestaties

Er is ophef ontstaan over de beloningen en meer specifiek de bonussen van directeuren van staatsdeelnemingen als Schiphol. De minister heeft zich hier ook kritisch over uitgelaten.

De FNV vindt dit soort bonussen een slechte zaak. Voor zover staatsdeelnemingen toch bonussen uitbetalen, zou mvo een belangrijk onderdeel moeten vormen van de criteria. De Kamer heeft al eens gesuggereerd om de hoogte van bonussen bij staatsdeelnemingen afhankelijk te maken van een maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering.⁵

Conclusie

De FNV pleit ervoor om de volgende onderdelen op te nemen in het beheer van de staatsdeelnemingen:

- Staatsdeelnemingen dienen een mvo-beleid te ontwikkelen en uit te voeren dat ten minste voldoet aan de OECD Guidelines for Multinational Enterprises en aan de ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work;
- Het mvo-beleid van staatsdeelnemingen dient zich uit te strekken tot de 'keten' zoals omschreven in de genoemde Guidelines for Multinational Enterprises;
- Staatsdeelnemingen dienen schijnconstructies en onzeker werk terug te dringen;
- Als er al bonussen worden uitbetaald aan bestuurders van staatsdeelnemingen, dienen deze afhankelijk te zijn van hun mvo-prestaties.

Uiteraard zijn we graag bereid dit nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Coen van der Veer
Penningmeester FNV

4 Hans Christiansen (2013), *Balancing Commercial and Non-Commercial Priorities of State-Owned Enterprises*. OECD Corporate Governance Working Papers, No. 6.

5 *Deelnemingenbeleid Rijksoverheid, Lijst van vragen en antwoorden*. TK 28 165, nummer 170.

